

Consultatie marktordening waterstof

Beantwoording consultatievragen door gezamenlijke provincies via IPO

Vooraf:

Vraag:

Kunt u in uw reactiedocument beknopt aangeven: 1) wat uw bestaande rol is in de energiesector, en 2) welke rol u voor uw organisatie voorziet in de waterstofsector?

- 1) *Als gezamenlijke provincies ligt er de maatschappelijke opgave om op regionaal en (inter-)provinciaal niveau mee te werken aan het behalen van de doelen uit het Klimaatakkoord. De rol van de provincie ligt van oudsher op het vlak van toezien op een zorgvuldige inpassing van de benodigde energie-infrastructuur in de gebouwde omgeving en het landschap, waarbij wij rekening houden met toekomstige ruimtelijk-economische ontwikkelingen. Provincies doen dit vanuit een verbindende, faciliterende en stimulerende rol, waarbij een integrale benadering van het energiesysteem vereist is. Daarnaast willen provincies de verantwoordelijkheid pakken om de ontwikkeling van regionale energie-infrastructuur in goede banen te leiden. Als spiegelbeeld van hoe het rijk die rol oppakt voor energie-infrastructuur van nationaal belang (via MIEK en PES). Provincies doen dit in nauwe afstemming met gemeenten en netbeheerders, in eerste instantie op elektriciteit, warmte en waterstof.*
- 2) *Provincies kunnen in potentie en met de juiste randvoorwaarden gemeentegrensoverschrijdend de verbinding leggen tussen de landelijke aanpak en de bottom-up lokale en regionale aanpak en bijdragen aan systeemoptimalisatie. Provincies hebben geen grote trekkende rol in de waterstofsector, maar spelen wel actief in op kansen die zich voordoen, bijvoorbeeld bij het ontwikkelen van smart en clean energy hubs, het stimuleren van innovaties of het regionaal ontsluiten van nationale infrastructuur.*

1 Productie/elektrolyse

- 1.1 Zijn er omstandigheden waaronder u het wenselijk acht dat netwerkbedrijven of netbeheerders in de toekomst een rol hebben bij de ontwikkeling van elektrolyse-installaties? Zo ja, onder welke voorwaarden? Zie in dit kader ook: ACM, 'Leidraad netwerkbedrijven en alternatieve energiedragers'.

Ja, er kunnen omstandigheden zijn waaronder het wenselijk is dat netwerkbedrijven of netbeheerders een rol hebben bij de ontwikkeling van elektrolyse-installaties. Hierbij gaat het niet om exploitatie van dergelijke installaties. De productie van waterstof zou (net als bij elektriciteit) primair een marktaangelegenheid moeten zijn. Levering van elektriciteit en netbeheer is nu ook gescheiden. Er is geen reden waarom dat straks anders zou moeten zijn. Elektrolyse-installaties kunnen echter wel een rol spelen in het balanceren van het elektriciteitsnet (door het produceren van waterstof indien er een overschot aan elektriciteit is) en andersom kunnen productie-installaties de leveringszekerheid waarborgen (door het produceren van elektriciteit uit waterstof). En in het balanceren van het net en het waarborgen van de leveringszekerheid spelen netbeheerders een belangrijke rol, ook breder dan alleen op het gebied van waterstof. Niet door als netbeheerder zelf elektriciteit te produceren, maar door daar afspraken over te maken met de producenten (en afnemers) van elektriciteit. Deze extra elektriciteitsproductie door elektrificatie van waterstof kan uitgevoerd worden door marktpartijen. Netwerkbedrijven of netbeheerders zouden wel kunnen aangeven waar dergelijke installaties van cruciaal belang zijn voor buffering en waar koppeling van het

elektriciteitsnet aan het waterstofnet en/of warmtenet nodig is. En daarmee het kunnen uitgeven als een 'te realiseren positionering' van een installatie die nodig is voor het goed kunnen werken van het energiesysteem bij een bepaalde gekozen energiemix. Wanneer de elektrolyse-installatie als warmtebron aan een warmtenet wordt gekoppeld ligt er wel een rol voor de (warmte)netbeheerder.

- 1.2 Acht u het wenselijk dat de overheid en/of netbeheerders actief gaan sturen op de locatie van elektrolyse-installaties? Denk bijvoorbeeld aan het aanwijzen of identificeren van kavels/locatie middels ruimtelijk instrumentarium of in netwerkontwikkelingsplannen. In welke situaties is sturing volgens u meer of minder gewenst?

Het is wenselijk dat overheid en/of netbeheerders actief sturen op welke soorten buffering (van meerdere energiedragers) waar zijn te positioneren: de landelijke overheid gaat vooral over afstandsnormen ivm hinder/veiligheid. De netbeheerder kan het beste aangeven in welke gebieden een installatie nodig is, vanuit net-technisch perspectief bijv. ten behoeve van het net-balanceren. De lokale en regionale overheden kunnen bij de locatieafweging het beste de andere (ruimtelijke, economische) opgaven/belangen meewegen. Zeker in gebieden met veel ruimteclaims. Sturing door provincies kan ook zinvol zijn waar regionaal plannen en prioriteren van (aanpassingen aan) regionale energie-infrastructuur dit nodig maakt. Hoe groter de benodigde buffering en/of benodigde verknopingsmogelijkheden met de drie soorten infra (moleculen, elektra en warmte) hoe pro-actiever ruimtelijke sturing gewenst is. Door de specificaties van de buffering goed aan te geven kan de provincie ook bijdragen aan het stimuleren van innovatieve oplossingen. Een bijzonder soort buffering is waar elektrolyse-installaties en/of elektraproductie-eenheden zijn te plaatsen. Hier is het wenselijk dat overheid en/of netbeheerders actief lokaliseren waar het nodig is met welke (technische) specificatie (marges) en zo via ruimtelijk instrumentarium kavels/locaties en vereiste werking/performance aangeven. Daarnaast geldt uiteraard dat een uitgangspunt dient te zijn om regionale, kleinschalige opwek dicht bij de bron in te zetten om transport- en infrastructurele kosten zo laag mogelijk te houden. Voor wat betreft grootschalige opwek dient dit echter, net zoals in de context van Limburgse kolen en Gronings gas, beschikbaar te zijn voor (de verduurzaming van) heel Nederland.

2 Ontwikkeling en beheer van waterstoftransportnetten

- 2.1 Welk systeem van derden-toegang (gereguleerd, zuiver- of hybride onderhandelde toegang) is volgens u op korte- en middellange termijn het meest wenselijk voor het landelijke transportnet dat door Gasunie wordt ontwikkeld?

Op korte termijn is het van belang dat de toegang tot het landelijke waterstoftransportnet transparant en non-discriminatoire wordt ingericht voor de verduurzaming van industriële processen en (zware) mobiliteit, zodat de industrie, energy hubs en (in mindere mate) mobiliteit het waterstofnetwerk kunnen benutten. Op korte termijn wordt niet ingezet op waterstof in de gebouwde omgeving. Het is voorstelbaar dat gedurende de ontwikkeling van het transportnet de systematiek van gereguleerde toegang lastig in te richten is en tijdelijk voor een andere variant (onderhandelde toegang) gekozen wordt.

Voor de middellange termijn is gereguleerde toegang het meest wenselijk. Dit betekent overigens niet direct dat aansluiting op het waterstofnet in alle gevallen mogelijk moet

zijn. Er moet een standaard komen waarop kosten voor het gebruik van het waterstofnetwerk berekend worden. Gereguleerd tarief moet in ieder geval rekening houden met de daadwerkelijke aansluitkosten, de verwachte investerings- en onderhoudskosten en de kosten van de levering van waterstof.

- 2.2 Als u bij vraag 2.1 heeft gekozen voor een systeem van (hybride) onderhandelde toegang, waar zouden de richtlijnen/voorwaarden vanuit de overheid en/of toezichthouder in elk geval betrekking op moeten hebben?

Niet van toepassing.

- 2.3 Hoe kijkt u aan tegen eventuele wettelijke ruimte voor de ontwikkeling en beheer van commerciële waterstofnetwerken door private marktpartijen met uitzonderingen van regulering naast een gereguleerd landelijk publiek transportnet? Welke voorwaarden moeten hiervoor gelden? Hoe kan ongewenste 'cherry picking' worden voorkomen t.o.v. een publiek landelijk waterstofnet?

In algemene zin geldt dat het ook voor private initiatieven mogelijk moet blijven tot ontwikkeling van infrastructuur te komen. Hierbij gaat het om zeer lokale netwerken, bijvoorbeeld binnen een industrieterrein, of zeer specifieke netwerken, bijvoorbeeld industriële end-to-end-netwerken waarbij waterstof wordt benut als grondstof. Het ontwikkelen van dergelijke netwerken moet kunnen plaatsvinden, zolang er voldoende vereisten blijven gelden op het gebied van veiligheid, derden-toegang en totstandkoming van tarieven. 'Cherry picking' kan gedeeltelijk worden voorkomen door een aanwijzingsmodel te kiezen zoals daar ook voor warmtenetten over wordt gedacht. Zodra een netwerk niet voldoet aan de criteria 'zeer lokaal' of 'zeer specifiek' en voor een significant deel de publieke ruimte (ondergronds) doorkruist, zou er sprake moeten zijn van geheel of gedeeltelijk publiek netwerk. Provincies zijn voorstander voor een rol op regionale waterstofinfra voor de regionale netbeheerders, vergelijkbaar met hoe dat nu voor gas en elektriciteit is ingericht. Duidelijkheid over rollen bij regionale waterstofinfra is noodzakelijk om vaart te maken met waterstof.

3 Netwerkontwikkeling

- 3.1 Landelijke en regionale netbeheerders voor elektriciteit en gas dienen op basis van de voorstellen van de Europese Commissie gezamenlijke scenario's te ontwikkelen op basis waarvan de eigen investeringsplannen worden gebaseerd (artikel 51 Gasrichtlijn). Hoe kijkt u aan tegen dergelijke gezamenlijke scenario ontwikkeling? Hoe zouden deze scenario's tot stand moeten komen?

Het is zinvol om tot deze gezamenlijke scenario-ontwikkeling te komen, omdat er dan voldoende rekening kan worden gehouden met lokale of regionale ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen worden steeds belangrijker, omdat het tegenwoordig naast energievraag ook gaat over decentrale energie-opwek en/of buffering en de gevolgen die dat heeft voor de energienetwerken. Het energiesysteem van de toekomst zal meer en meer een hybride systeem worden waarbij warmte, elektriciteit en duurzame gassen zoals waterstof in samenhang een integraal energiesysteem worden. En waarbij er ook conversie plaatsvindt tussen de verschillende vormen van energie. Er zullen lokaal en regionaal verschillende typen netwerken gaan ontstaan. De

scenario's zullen op verschillende schaalniveau tot stand moeten komen; lokaal-regionaal-landelijk. Op deze verschillende schaalniveaus zullen netbeheerders en overheden bij elkaar gebracht moeten worden. Als we toewerken naar een hybride energiesysteem, met o.a. conversie tussen energiedragers, dan is het heel belangrijk om gezamenlijk (elektriciteit, waterstof, warmte) scenario's te ontwikkelen. Het is raadzaam om bij de totstandkoming van deze scenario's ook de CES-en, provincies, industrie en andere relevante stakeholders en relevante programma's (NPRES, MIEK, VAWOZ, PIDI, etc.) te betrekken. Daarnaast is het raadzaam om middelen beschikbaar te maken voor een beperkte over-dimensionering (bijvoorbeeld in een fonds, zie hiervoor ook het adviesrapport TIKI).

- 3.2 Het landelijk transportnet voor waterstof wordt zoals gezegd toekomstbestendig aangelegd met het oog op volumeontwikkeling en daarmee dus enigszins overgedimensioneerd. Strikte doelmatigheidstoetsing van investeringen lijkt dus ongepast gedurende de vroege uitrol van het net. De Europese Commissie stelt in plaats hiervan voor dat toezichthouders kijken naar de 'energie-economische noodzakelijkheid' van de beoogde investeringen door een waterstofnetbeheerder in het licht van 'realistische en vooruitkijkende vraagprojecties en behoeften vanuit het perspectief van het elektriciteitssysteem' (zie overweging 42 en artikel 52 van de Gasrichtlijn). Ook moet rekening worden gehouden met de gezamenlijke scenario's door de elektriciteit en gas netbeheerders (zie vraag 3.1) en het integrale nationale energie- en klimaatplan (INEK). Zijn deze criteria volgens u voldoende (duidelijke) waarborgen voor een onderbouwde ontwikkeling van een landelijk transportnet? Welke andere criteria en/of ontwikkelingen acht u van belang?

De grootste onzekerheid bij de vraag naar waterstof wordt bepaald door de energie-intensieve bedrijven. In de CES'en is de NL-industrie bezig om realistische, vooruitkijkende vraagprojecties te ontwikkelen voor zowel elektriciteit als waterstof. Het is belangrijk ook naar internationale en geopolitieke ontwikkelingen te kijken, en dus niet alleen naar vraagprojecties. Strategische opslag van energie op land en op zee is noodzakelijk. Net als goede importcorridors. Bij de aanleg van de hoofd-infra voor waterstof is het ook belangrijk om alvast 'aftakkingen/koppelpunten', bijvoorbeeld in de buurt van bedrijventerreinen en logistieke knooppunten, en de ontwikkelingen op zee en de verbinding met buurlanden mee te nemen. Overdimensionering voorkomt dat de grond in korte tijd twee keer 'open moet' met alle nadelige gevolgen van dien. Een andere onzekerheid is in welke vorm de waterstof getransporteerd en opgeslagen wordt. Elementair waterstof is moeilijker hanteerbaar dan een gebonden vorm; de vraag is welke (gebonden) vorm uiteindelijk het meest haalbaar wordt. Toepassing van waterstof in de Gebouwde Omgeving ligt niet voor de hand, maar speculatie hierover zorgt wel voor grote onzekerheid hierover. Onder meer vanuit energetisch oogpunt wordt in eerste instantie ingezet op het gebruik van lokale warmtebronnen en elektriciteit. De vraag is of het netwerk tijdens strenge winters voldoende capaciteit heeft en in hoeverre hier rekening mee wordt gehouden voor verwarming van de GO.

- 3.3 Is het wenselijk dat netbeheerders voor elektriciteit, gas en/of waterstof bij het opstellen van hun plannen aanbevelingen doen rondom de behoefte en locatie voor

grootschalige energieopslag en elektrolyse-installaties? Welk type informatie zou hierbij beschikbaar moeten worden gemaakt?

Ja, het is zeer wenselijk dat netbeheerders aanbevelingen of suggesties doen, omdat er dan al in een vroeg stadium kan worden gezocht naar een gedragen (ruimtelijke) oplossing. Benodigde informatie zou dan met name moeten gaan over de betreffende capaciteit en volumes met daarbij aangegeven de toekomstverwachtingen, verwachte moment van oplevering en aanwezig investeringsplafond of budgettair kader. Meer in het algemeen willen we het belang benadrukken dat decentrale energiedata (vraag, aanbod, opslag) toegankelijk is en blijft om op verschillende niveaus het juiste gesprek te kunnen voeren en om als provincies onze rol om energie-infrastructuur in goede banen te leiden goed te kunnen uitvoeren. Ons advies is om de ontwikkeling van waterstofnetwerken mee te nemen in standaardiseringsprogramma's zoals het VIVET-programma (Verbetering van de Informatievoorziening Voor de EnergieTransitie).

4 Ondergrondse opslag van waterstof

4.1 Wat zijn uw verwachtingen over de ontwikkeling van de markt voor de (ondergrondse) opslag van waterstof en de mate van concurrentie in deze markt?

Opslag van waterstof is zeker nodig, waarbij een gebonden vorm voor de hand ligt. Deze opslag is nodig voor balancering, leveringszekerheid en prijsstabilisatie. Als er specifieke omstandigheden nodig zijn voor ondergrondse opslag van waterstof, dan zal het aanvankelijk voor een beperkt aantal partijen voldoende aantrekkelijk zijn om hierin gespecialiseerd te raken. Een stimulerende rol van de overheid (bijvoorbeeld in innovatie) kan dan nodig zijn om de marktontwikkeling verder op gang te brengen. Daarnaast is het voorstelbaar dat het Rijk een rol speelt als het gaat om strategische voorraden. Dit belang is in het geval van opslag van waterstof groter dan in de huidige situatie, vanwege het hogere aandeel wind en zon in de toekomst.

4.2 Het beheer van ondergrondse opslaginstallaties voor aardgas is een activiteit die open staat voor alle marktpartijen, inclusief netwerkbedrijven. Acht u dit ook wenselijk voor de ondergrondse opslag van waterstof? Is hierbij de mogelijke rol van ondergrondse opslag van waterstof bij toekomstige leveringszekerheid van belang? Kunt u ook uw antwoord bij vraag 4.1 hierbij betrekken?

Zie hiervoor ook het antwoord op vraag 1.1: als het voor de leveringszekerheid van cruciaal belang is, dan is het voorstelbaar dat publieke partijen hier een rol in spelen. Bijvoorbeeld door de (private) energieleveranciers verplichtingen op te leggen voor het aanleggen van buffers. Ook kunnen de netwerkbedrijven contracten afsluiten met private partijen om bij te springen in geval van schaarste.

4.3 De Europese Commissie stelt vanwege het (aanvankelijke) beperkte aantal opslaglocaties voor waterstof binnen de EU een systeem van gereguleerde derden-toegang voor bij ondergrondse opslaginstallaties (artikel 33 Gasrichtlijn). Lidstaten hebben dan niet zoals bij opslaginstallaties voor aardgas de keuze om te kiezen voor een systeem van onderhandelde toegang. Welk type derden-toegang acht u

wenselijk? Kunt u hierbij ook in gaan op het bestaan van voldoende investeringsprikkelers als er sprake is van gereguleerd versus onderhandelde toegang?

Geen mening.

- 4.4 Acht u het wenselijk dat de overheid actief gaat sturen op opslaglocaties voor waterstof? Denk bijvoorbeeld aan het aanwijzen of identificeren van kavels/locatie middels ruimtelijk instrumentarium, in netwerkontwikkelingsplannen en/of middels de organisatie van tenders.

Alleen al omwille van het voeren van het maatschappelijke debat zou hier inderdaad een belangrijke rol voor de overheid zijn weggelegd. Het is daarbij belangrijk om over veel opslaglocaties te beschikken met strategische reserves. De overheid kan/moet daarop sturen. Samen met de netwerkbedrijven (zie ook 1.2) voor optimalisatie ruimtegebruik en netwerk.

5 Terminals voor de import van waterstof

- 5.1 Wat zijn uw verwachtingen over de ontwikkeling van importterminals voor waterstof en de mate van concurrentie in deze markt?

Importterminals zullen naar alle waarschijnlijkheid nodig zijn om aan de toekomstige vraag van waterstof te kunnen voldoen. Het kan een belangrijke rol spelen in de transitie naar groene waterstof door deze elders goedkoper te produceren en vervolgens te importeren, waarbij ook de prijsontwikkeling van de productie uiteraard een rol speelt. De huidige ontwikkeling en beheer en exploitatie van terminals voor fossiele brandstoffen is een marktaangelegenheid. Wij zien geen reden waarom dat anders gaat worden als terminals voor opslag/overslag van waterstof worden geëxploiteerd. Overslag en vervolgttransport (per buisleiding, per tankwagen en per schip) van waterstof kan wel leiden tot extra vragen op het gebied van bijvoorbeeld veiligheid. Er is reeds een eerste privaat initiatief van nationaal belang in ontwikkeling.

- 5.2 Het beheer van LNG-terminals is een activiteit die open staat voor alle marktpartijen, inclusief netwerkbedrijven. Acht u dit ook wenselijk voor het beheer van terminals voor de import van waterstof en derivaten?

Ja. Echter opslag en leveringszekerheid zijn van cruciaal belang. De overheid heeft een rol in het creëren van condities om marktpartijen te (kunnen) laten zorgen voor voldoende strategische buffers voor energie.

- 5.3 Naar verwachting zal er meer concurrentie ontstaan tussen importfaciliteiten dan bij de ondergrondse opslag en het transport van waterstof. Daarom kiest de Europese Commissie bij waterstof terminals voor een systeem van onderhandelde toegang. Acht u dit wenselijk?

Ja, tenzij dit leidt tot een opdrijving van de prijs van waterstof.

6 Waterstofkwaliteit

- 6.1 Ziet u uzelf als een toekomstig gebruiker van het landelijke transportnet voor waterstof? Zo ja, kunt u aangeven: 1) bent u invoeder of afnemer?; 2) voor afnemers, om welk type toepassing gaat het?; en 3) welke kwaliteit waterstof wilt u invoeden of afnemen en kunt u dit toelichten?

Nee, naar verwachting is de provincie geen gebruiker van het landelijke transportnet voor waterstof. Wel kunnen provincies bijdragen aan systeemoptimalisatie, bijvoorbeeld door het vroegtijdig verkennen van aftakkingen van de landelijke infrastructuur.

- 6.2 Welke partij zou naar uw mening verantwoordelijk moeten zijn voor het vaststellen van de waterstofkwaliteit in het landelijke transportnet voor waterstof (beheerder, Rijksoverheid of, middels een Europese geharmoniseerde standaard, de Europese Commissie?)

Een Europese geharmoniseerde standaard heeft de voorkeur, waarbij deze standaard de mogelijkheid zou moeten bieden om binnen een bepaalde bandbreedte te werken. Er is nu de mogelijkheid om een Europees netwerk op te bouwen, dus meteen standaardiseren. Dit zorgt voor een optimalisatie van ruimte en betere aansluiting van vraag/aanbod. Daarnaast maakt het interconnectie binnen en buiten de EU mogelijk. De Rijksoverheid zou binnen de bandbreedte speelruimte moeten hebben om de normen vast te stellen, om de belangen van zowel netbeheerder als producenten en afnemers te kunnen borgen.

- 6.3 Het kan zijn dat bepaalde afnemers een hogere waterstofkwaliteit vereisen dan dat bepaalde invoeders kunnen garanderen. Om toch de invoeding van verschillende stromen waterstof in het landelijke transportnet te kunnen accommoderen, kunnen zuiveringsstappen genomen worden. Naar de techno-economische aspecten en haalbaarheid hiervan loopt nog een extern onderzoek in opdracht van EZK. Is het volgens u wenselijk dat de kosten van dergelijke zuivering onder de gebruikers van het landelijke transportnet gesocialiseerd worden als dit leidt tot betere toegang tot de infrastructuur?

Het is onlogisch om de kosten die gepaard gaan met een hogere kwaliteit waterstof voor een beperkte groep van afnemers door alle gebruikers van het net te laten betalen. Als er een kwaliteitstandaard bepaald is, dan moeten de leveranciers van waterstof bij het invoeden aan die kwaliteitstandaard voldoen. Is de kwaliteit lager, dan moeten zij zelf zorgen voor een hogere kwaliteit (op eigen kosten). Als afnemers een hogere kwaliteit willen dan de standaard, dan moeten ze zelf de kwaliteit ophogen (op eigen kosten). Dit kan echter leiden tot de volgende ongewenste situatie: de kwaliteit van groene waterstof is hoger dan van blauwe waterstof. Hier zijn kosten mee gemoeid voor productie; de afnemer betaalt hier ook een premie voor. Als de gemiddelde kwaliteit die uit het net komt lager is en de afnemer kosten moet maken om de kwaliteit te verhogen, dan betaalt die 2x voor hetzelfde.

Dit probleem is op te lossen op één van de volgende manieren:

- *door het aan de voorkant (bij de productie) neer te leggen in plaats van aan de achterkant (bij de afnemer).*

- Door de hoogste kwaliteit de standaard te laten zijn (komt effectief op hetzelfde neer)
- Of door te kijken aan welke andere knoppen in de marktordening kan worden gedraaid (bijv. door hier in beprijzing en/of subsidiëring rekening mee te houden)

7 Waterstofbijmenging in bestaande gasnet

- 7.1 Acht u het wenselijk dat EU-lidstaten 5% waterstof in (aard)gasstromen op grenspunten moeten accepteren. Welke voor- en nadelen voorziet u?

Als bijmenging van waterstof in het aardgasnet tot extra schaarste van waterstof leidt zou bijmenging heroverwogen moeten worden. Dan gaat het naar huishoudens en niet naar de industrie, terwijl in de industrie veelal geen duurzame alternatieven beschikbaar zijn. Waterstof zou bij voorkeur zo hoogwaardig mogelijk ingezet moeten worden.

8 Marktordening op zee

- 8.1 Aandachtspunten voor de toekomstige marktordening op zee: Het kan hierbij gaan over het beheer van waterstofinfrastructuur op zee of eigenaarschap en beheer van gecentraliseerde elektrolyse waarop meerdere windparken kunnen worden aangesloten.

- *Hergebruik van bestaande infrastructuur (zowel kabels als leidingen).*
- *Infrastructuur in gezamenlijke handen brengen, zeker wanneer deze infrastructuur (ondergrondse buisleidingen) onderdeel uitmaakt van de backbone van de Gasunie. Infrastructuur kan worden overgelaten aan commerciële partijen wanneer het te zien is als een onderdeel van een productie-asset van deze partijen. Gecentraliseerde elektrolyse is een commerciële aangelegenheid, waarbij condities (incentives) gecreëerd moeten worden om ook de restwarmte nuttig te (kunnen) toepassen (aan land).*
- *'Hub-proof' maken -> in publieke handen brengen van bestaande infra en infra die nu aangelegd wordt, met tevens een goede regelgeving om geen (Europese) belemmering op de capaciteit van de infra te hebben (70-procentsregel inzake capaciteit voor handel tussen landen).*
- *Bij het vermarkten van grootschalige (waterstof-)productie gevoed door windmolens op de Noordzee moeten publieke en commerciële belangen worden afgewogen in zowel de aanpak van de verkoop als in de verdeling van de opbrengsten. De kennis en kunde hiervoor is al decennia in bestaande organisaties in Nederland in huis. De nieuw in te richten waterstofeconomie biedt kansen voor behoud en versterking van deze kennis, kunde en werkgelegenheid.*
- *Standaarden harmoniseren met andere landen rond de Noordzee.*
- *Bijmengen/ blending groen en blauw mogelijk maken.*
- *Beschikbaar stellen voor (de verduurzaming van) heel Nederland.*
- *Bewaken van balans tussen de vraag naar elektriciteit en de vraag naar waterstof, inclusief de netcapaciteiten.*